

Звіт ГО «Разом проти корупції» про громадський моніторинг виконання Державної антикорупційної програми

Освіта і наука

Захід 2.7.5.1.2. Розроблення проєкту Умов прийому до ЗВО – 2024

Строки заходу	Прогрес заходу	Статус заходу
01.08.2023 - 30.09.2023	20%	Пропуск строків (строк завершення заходу настав, але захід не завершено)

▪ Успіхи

Виконання заходу розпочато. МОН проводить, але не завершив розробку проєкту нового Порядку прийому на навчання до ЗВО у 2024 році, який передбачатиме розширення сфери застосування ЗНО, заборону його заміни на іспити в ЗВО, крім обмеженого переліку медичних та військових винятків, а також розширення сфери застосування при вступі е-кабінетів.

08.11.2023 р. було прийнято [ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підсумкової атестації та вступної кампанії 2024 року»](#) (законопроект № 10092), який передбачає проведення у 2024 році НМТ із застосуванням технології ЗНО замість повноцінного ЗНО, враховуючи продовження правового режиму воєнного стану. Після набрання цим законом чинності, МОН планує завершити розробку та оприлюднити для громадського обговорення проєкт Порядку прийому до ЗВО у 2024 році. Орієнтовна дата оприлюднення проєкту наказу – до 10.12.2023 р.

У зв'язку з воєнним станом, МОН з 2022 року проводить національний мультипредметний тест (НМТ) замість ЗНО з кількох предметів. На 2024 рік МОН також [планує](#) проводити НМТ. Порівняно з повноцінним ЗНО, НМТ становить собою спрощений механізм проведення оцінювань навчальних досягнень здобувачів освіти, зберігаючи при цьому елементи технологій ЗНО. Таким чином, незважаючи на труднощі, пов'язані з війною, практику ЗНО в Україні було збережено.

27.09.2023 р. керівництво МОН, профільного комітету ВР та УЦОЯО [презентували](#) майбутню [модель вступних випробувань](#) у форматі НМТ на 2024 рік. Основним нововведенням НМТ-2024 буде єдине тестування з 4 предметів (на 1 предмет більше), три з яких – українська мова, математика та історія України – є обов'язковими, а право вибору ще одного предмета лишається за вступником (формула «3 + 1»). Таким чином, Україна рухається до стандартів європейських країн, де на випуску зі школи перевіряють знання не менш як з 5 предметів. Учасникам тестування потрібно буде з'явитися до екзаменаційного центру лише раз. Ті, хто складатиме тестування за кордоном, зможуть це зробити у місцевих екзаменаційних центрах. Ті випускники шкіл, хто не планує вступати до ЗВО у 2024 році, можуть не складати НМТ.

▪ Перешкоди та ризики

Щороку адміністрації недоброчесних ЗВО використовують лазівки в законодавстві, аби масово приймати в ряди своїх студентів непідготовлених вступників, задля збільшення фінансових надходжень. Це спричиняє низьку якість підготовки критично великої кількості здобувачів вищої освіти. При цьому значна кількість вступників за результатами ЗНО має низьку компетентність не тільки для даної спеціальності, а й взагалі для здобуття вищої освіти. Як наслідок, Україна

Звіт ГО «Разом проти корупції» про громадський моніторинг виконання Державної антикорупційної програми

Освіта і наука

має значний профіцит кадрів з популярних спеціальностей та велику кількість некомпетентних випускників, які в майбутньому не працюватимуть за спеціальністю.

Однією з ключових причин такого стану справ є надто [низький поріг тестування](#) для набору прохідних 100 балів за шкалою 100-200: у 2021 році – за рішенням фахової комісії (як правило, занижений), у 2022 році – правильна відповідь хоча б на 1 питання, у 2023 році – мінімум 10 % правильних відповідей з кожного предмета, що істотно нижче рівня «порогу вгадування». За даними звіту УЦОЯО, кількість дітей, які склали НМТ у 2022 році на 100-120 балів – менше 3 %, в той час як у попередні роки таких випускників було від 8 % до 15 % залежно від предмета.

Проект наказу на виконання заходу 2.7.5.1.2. на сьогодні не підготовлено та не оприлюднено для громадського обговорення. Індикатори виконання заходу не досягнуто. Антикорупційні запобіжники поки не запроваджено.

■ Необхідні дії та рекомендації

МОН максимально оперативно завершити підготовку та оприлюднити для громадського обговорення проект Умов/Порядку прийому до ЗВО у 2024 році, які передбачатимуть розширення сфери застосування ЗНО, заборону його заміни на іспити в ЗВО, крім обмеженого переліку медичних та військових винятків, а також розширення сфери застосування е-кабінетів вступників. Власне, вимога ст. 44 [ЗУ «Про вищу освіту»](#) щорічно оприлюднювати умови прийому до ЗВО до 15 жовтня і продиктована метою завчасного інформування вступників про вимоги, процедури, етапи та строки вступної кампанії.

МОН рекомендується за першої можливості відмовитись від практики НМТ та повернути повноцінний ЗНО (без спрощення завдань тестування). Низька якість освіти та деградація молодого покоління є для України екзистенційною загрозою, не набагато меншою, ніж російська армія. Фактичне зниження планки освіти повільно нищить в країні її людський капітал.

В майбутніх умовах прийому необхідно збільшити «порог тестування» для набору прохідних 100 балів (щоб претендувати на зарахування до ЗВО): у 2024 році – з 10 % до щонайменше 20 %, у 2025 році – до щонайменше 30 % правильних відповідей з кожного предмета. В останні роки в Україні встановлюють занадто низький загальний «порог входу» для подання документів на вступ до ЗВО, тоді як суспільний інтерес вимагає не допускати до ЗВО тих, хто має низький рівень знань, вмінь та навичок для опанування програми (некомпетентних вступників).

МОН необхідно встановити ефективні запобіжники проти перенасичення ринку праці незатребуваними кадрами (майбутніми безробітними), допуску до вищої освіти та окремих спеціальностей некомпетентних вступників, а головне проти практик окремих ЗВО набирати в студентські ряди «абиякого» заради грошей з подальшим неякісним навчанням. До прикладу, для тієї ж спеціальності 081 «Право» державне замовлення становить бл. 1 000 осіб, а щорічний набір на юридичні факультети становить бл. 10 000 осіб. Відтак в майбутніх умовах прийому необхідно збільшити мінімальну кількість балів за результатами ЗНО/НМТ для вступу на «популярні» спеціальності (зокрема на місця за кошти фізичних/юридичних осіб), зокрема на спеціальності 081 «Право», 281 «Публічне управління та адміністрування», 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», 292 «Міжнародні економічні відносини», 293 «Міжнародне право»: зі 120 балів для вступу на місця за кошти фізичних/юридичних осіб та 140 балів для вступу за державним замовленням – до 150 балів для обох опцій. Тоді на ці спеціальності будуть вступати кращі з кращих для даних професій (хто потрібен ринку), а решта вступників – обиратимуть більш релевантні для них освітні траєкторії.